

חינוך והשכלה בישראל

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
Central Bureau of Statistics
دائرة الإحصاء المركزية

מוקדש לחברתנו היקרה והאהובה אפרת אליחי ז"ל,
שהלכה מעימנו בשרם עת.

אפרת עבדה באגף חינוך בלמ"ס 12 שנים, ונמנתה
על מפתחי מרשם ההשכלה החדשני והחשוב.

היא הייתה גם שותפה לכתיבת פרסום זה.

אפרת הצטיינה בעבודתה ובחוכמתה, והקרינה אור
ושמחה על כל סובביה.

הגישה החיובית, הנתינה האינסופית והחייוך הכובש
של אפרת ילוו אותנו לעד.

יהי זכרה ברוך.

אפרת אליחי ז"ל, 1974-2018

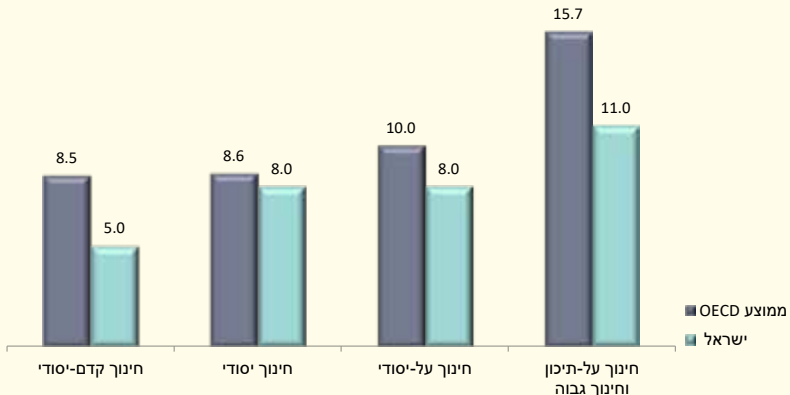
הנתונים בעלון זה מספקים מידע על החינוך בישראל, על נגישות החינוך וההשכלה ועל תרומתם לאדם ולחברה. נושא החינוך וההשכלה בישראל מוצג החל בהיבטים הכלכליים - הוצאה לאומית והוצאה פרטית לתלמיד עבור שירותי חינוך, דרך מערכת החינוך ותכונותיה (תלמידים ועובדי ההוראה), השכלה גבוהה וחינוך על-תיכון לא אקדמי (סטודנטים, תארים ותחומי לימוד), וכלה ברמת ההשכלה והקשר שלה למיומנויות הקריאה של האוכלוסייה הבוגרת ולהשתתפות בכוח העבודה.

מקורות הנתונים שעליהם מתבסס המידע הם: משרד החינוך, המוסדות להשכלה גבוהה, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, סקרי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ועוד.

הוצאה לאומית לחינוך

- בשנת 2017 הסתכמה ההוצאה הלאומית לחינוך ב-102.8 מיליארד ש"ח, שהם 8.1% מהתמ"ג.
- 77.5% מההוצאה היו במימון ציבורי (ממשלה, רשויות מקומיות ומלכ"רים), ו-22.5% - במימון פרטי (משקי בית ותרומות מחו"ל).
- ההוצאה הלאומית לחינוך כאחוז מהתמ"ג בישראל (כולל חינוך קדם-יסודי בגיל 3 ומעלה) היא מהגבוהות במדינות ה-OECD. בשנת 2015 ההוצאה הלאומית לחינוך כאחוז מהתמ"ג בישראל הייתה גבוהה במיוחד - 6.8%, לעומת הממוצע במדינות ה-OECD - 5.6%.
- לעומת זאת, השוואת ההוצאה הממוצעת לחינוך לתלמיד במחירים בין-לאומיים קבועים (במונחי שווי כוח הקנייה)¹ מראה כי בכל דרגי החינוך הייתה ההוצאה בישראל נמוכה מההוצאה הממוצעת במדינות ה-OECD. בבחינת פערים אלו יש להביא בחשבון שאחוז הצעירים בישראל (בגילי 0-24) גבוה מהאחוז הממוצע במדינות ה-OECD (42.7% לעומת 29.8% בשנת 2015, בהתאמה).

1 ההוצאה הממוצעת לחינוך לתלמיד במוסדות ציבוריים ובמוסדות פרטיים בישראל ובמדינות ה-OECD (ממוצע) לפי דרג חינוך, אלפי דולרים במונחי שווי כוח הקנייה (PPP),¹ 2015

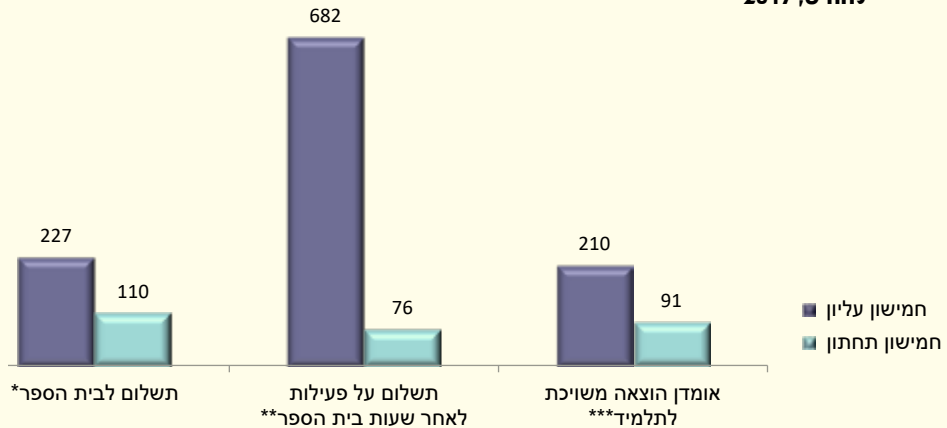

¹ שווי כוח הקנייה (PPP - Purchasing Power Parity) - הוא שער חליפין מיוחד אשר באמצעותו אפשר לנכות את ההפרשים ברמת המחירים בין המדינות השונות. בסכום כסף שהוחלף באמצעות שווי כוח הקנייה (PPP), אפשר לקנות סל סחורות ושירותים זהה בכל המדינות. כלומר, אפשר לאמוד את כוח הקנייה של המשכעות השונים על בסיס אחיד.

הוצאה פרטית לתלמיד עבור שירותי חינוך

- ההוצאה הפרטית לתלמיד עבור שירותי חינוך בשנת 2017 הייתה 562 ש"ח למשק בית בממוצע לחודש. בחלוקת משקי הבית לחמישונים לפי הכנסה נטו לנפש סטנדרטית¹, נמצא כי ההוצאה בחמישון העליון הייתה פי 4 מזו שבחמישון התחתון (1,119 ש"ח לעומת 277 ש"ח בממוצע לחודש, בהתאמה).

2 הוצאה פרטית לתלמיד עבור שירותי חינוך, לפי חמישון הכנסה של משק הבית, ש"ח בממוצע לחודש, 2017

* כולל תשלום חובה ותשלום רשות.

** כולל הוצאות עבור חוננים, שיעורים פרטיים ומבחנים.

*** כולל הוצאות לרכישת ספרים ומחברות, כלי כתיבה, מחשב וציוד נלווה, שירותי אינטרנט ומיניו לספרייה.

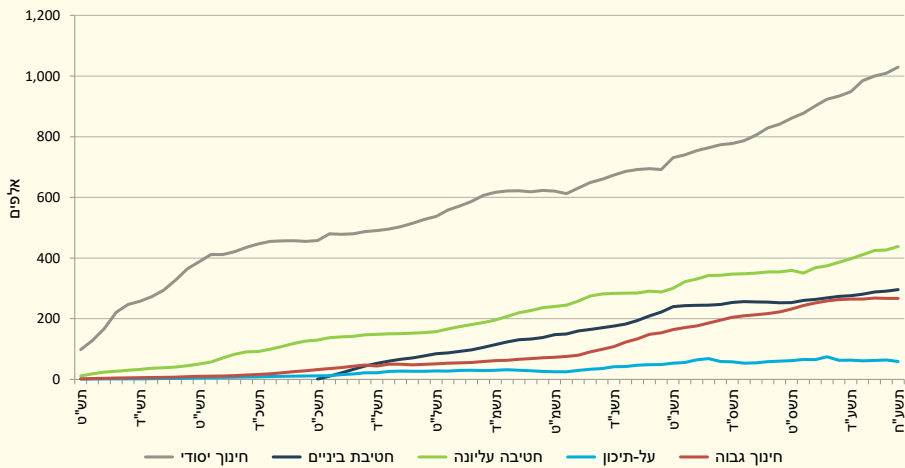
1 סך ההכנסות הכספיות השוטפות של משק הבית לאחר ניכוי תשלומי החובה וסך ההכנסות משירותים אשר יש למשק הבית כתוצאה משירותי דירה או רכב בבעלותו, מחולקות במספר הנפשות הסטנדרטיות במשק הבית.

גודל משק הבית משפיע על רמת החיים שאפשר לקיים מהכנסה נתונה. כדי ליצור בסיס להשוואת רמת החיים של משקי בית עם מספר נפשות שונה, נהוג להשוותם לפי ההכנסה לנפש. מקובל גם להניח שמספר הנפשות במשק בית אינו משפיע באופן אחיד ושווה על רמת החיים האפשרית מהכנסה נתונה משום שקיימים, לפי אותה הנחה, יתרונות לגודל. לכן, נערך שקלול של מספר הנפשות, לפי סולם אחיד: הסולם קובע כיחידת בסיס משק-בית בן שתי נפשות; ככל שעולה מספר הנפשות, ניתן משקל שולי הולך ופוחת לכל נפש המתווספת למשק הבית. באמצעות סולם זה מתרגמים את מספר הנפשות במשק הבית למספר נפשות סטנדרטיות במשק בית.

מערכת החינוך

- בחינוך הקדם-יסודי ומעונות היום היו בשנת הלימודים תשע"ח (2017/18) 856.3 אלף ילדים בני 0-7, ו-18 אלף גננות בגנים העירוניים והציבוריים.
- באותה שנה למדו בבתי הספר היסודיים והעל-יסודיים 1.7 מיליון תלמידים, ולימדו בהם 157.3 אלף עובדי הוראה.
- במוסדות החינוך העל-תיכון (לא-אקדמי) למדו בתשע"ח 59.1 אלף תלמידים.
- במוסדות להשכלה גבוהה למדו 314.5 אלף סטודנטים בתשע"ח (2017/18).

3 תלמידים במערכת החינוך, לפי דרג חינוך, תש"ט-תשע"ח (1948/49-2017/18)

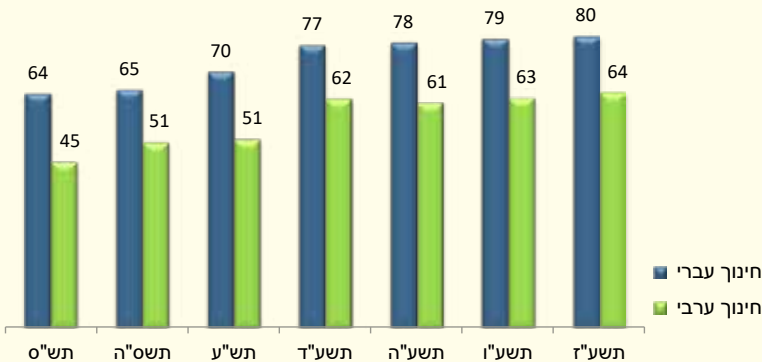
חינוך יסודי

- בשנת הלימודים תשע"ח (2017/18) למדו 1.029 מיליון תלמידים בבתי הספר היסודיים (76.1% בחינוך העברי ו-23.9% בחינוך הערבי). בשנים תש"ס-תשע"ח (1999/00-2017/18) חלה מגמת עלייה במספר התלמידים, הן בחינוך העברי הן בחינוך הערבי (גידול של 40.2% ו-35.4% בהתאמה).

חינוך על-יסודי

- בשנת תשע"ח למדו 734.2 אלף תלמידים בבתי ספר על-יסודיים (73.5% בחינוך העברי ו-26.5% בחינוך הערבי). בשנים תש"ס-תשע"ח מספר התלמידים בחינוך העברי עלה במתניות (15.4%). לעומת זאת, בשנים אלו הוכפל מספר התלמידים בחינוך הערבי.
- בשנת תשע"ז 75.6% מהנבחנים בבחינות הבגרות היו זכאים לתעודה. אחוז הזכאים בחינוך העברי (79.5%) היה גבוה בהרבה מהאחוז בחינוך הערבי (64.2%). בחינוך העברי אחוז הזכאים בסיקוח החרדי (36.3%) היה נמוך מהאחוז בשני הזרמים האחרים (83.1% בסיקוח הממלכתי ו-83.7% בסיקוח הממלכתי-דתי).

4 אחוז הזכאים לתעודת בגרות מתוך כלל הנבחנים בשנים נבחרות - חינוך עברי וחינוך ערבי, תש"ס - תשע"ז (1999/00-2016/17)

בחינות מיצ"ב

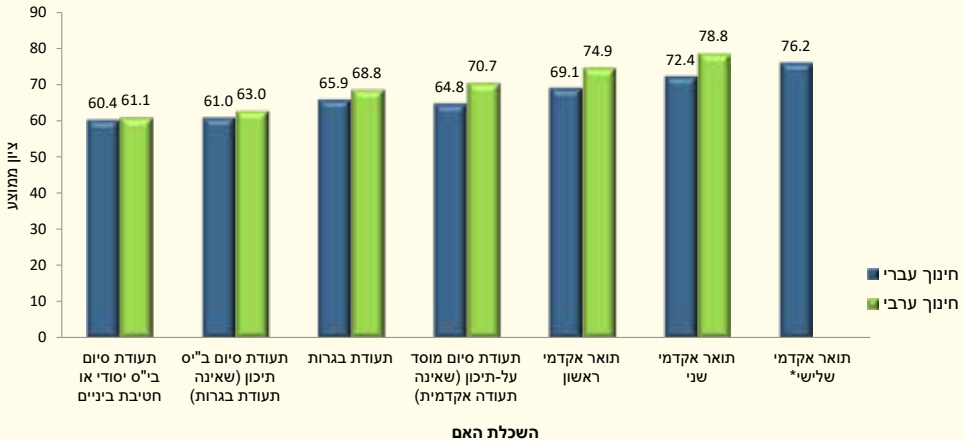
הרשות הארצית להערכה ולמדידה בחינוך (ראמ"ה) עורכת מדי שנה בחינות מדדי יעילות וצמיחה בית ספרית (מיצ"ב).¹ מבחני המיצ"ב לכיתות ה-ו ו-ח נערכים בתחומי הדעת האלה: שפת אם (עברית בחינוך העברי וערבית בחינוך הערבי), אנגלית, מתמטיקה ולכיתות ח בלבד גם במדע ושכנולוניה.

- בשנת תשע"ו (2015/16) הפער בין ממוצעי הציונים באנגלית של תלמידי כיתות ה בחינוך העברי והערבי היה הקטן ביותר בתחומי הדעת שנבחנו, ועמד על 1.6 נקודות (66.5 בחינוך העברי ו-64.9 בחינוך הערבי). לעומת זאת, בקרב תלמידי כיתות ח הפער באנגלית היה הגדול ביותר, ועמד על 20.2 נקודות (74.1 בחינוך העברי ו-53.9 בחינוך הערבי).

ממוצע הציונים של תלמידי כיתות ה בבחינות המיצ"ב באנגלית

- ככל שהשכלת האם גבוהה יותר, כך ממוצעי הציונים באנגלית הן בחינוך העברי הן בחינוך הערבי גבוהים יותר. ממוצע הציונים בחינוך הערבי לפי השכלת אם גבוה יותר מהממוצע בחינוך העברי בכל רמות ההשכלה, והפער ביניהם גדל ככל שהשכלת האם גבוהה יותר.

5 ממוצע הציונים של תלמידי כיתות ה בבחינות המיצ"ב באנגלית, תשע"ו (2015/16)

* הנתון אינו מוצג בשל מיעוט מקרים.

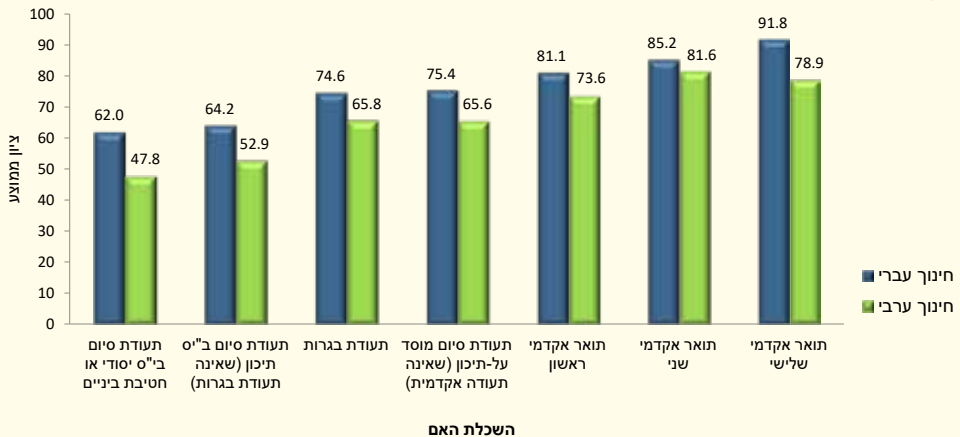
- ככל שהכנסת ההורים גבוהה יותר, כך הציונים גבוהים יותר, אולם גם פער הציונים בין החינוך העברי לערבי גדול יותר. בחמישון ההכנסה התחתון ממוצע הציונים של תלמידי כיתות ה בחינוך העברי גבוה יותר מזה שבחינוך הערבי (62.2 לעומת 60.9, בהתאמה; פער של 1.3 נקודות). לעומת זאת, בארבעת החמישונים הגבוהים הציונים הממוצעים בחינוך הערבי גבוהים יותר מאלה שבחינוך העברי, והפער בנקודות גדל מ-1.9 בחמישון ההכנסה השני עד ל-7.2 נקודות בחמישון הרביעי ול-5.7 נקודות בחמישון החמישי, הגבוה ביותר.

1 משה"ל תשע"ה הוכנסה מתכונת המיצ"ב החדשה, ולפיה חולקו מחדש בתי הספר לשלוש קבוצות ארציות (1, 2 ו-3). כל אחת מהקבוצות מהווה מדגם מייצג של כלל בתי הספר בארץ, ונבחרת בכל מבחני המיצ"ב החיצוני אחת לשלוש שנים. בשנה"ל תשע"ו נבחנו בתי הספר שנכללו בקבוצה 2.

ממוצע הציונים של תלמידי כיתות ח בבחינות המיצ"ב באנגלית

- בחינת ממוצע הציונים בבחינות המיצ"ב באנגלית בכיתה ח לפי השכלת אם מלמדת שכלל שהשכלת האם גבוהה יותר, כך ממוצעי הציונים הן בחינוך העברי הן בחינוך הערבי גבוהים יותר. אך בשונה מציוני כיתה ה, בכיתה ח ממוצעי הציונים של תלמידי החינוך העברי גבוהים יותר בכל רמות השכלת האם שנבחנו. הפער בין החינוך הערבי והעברי קטן ככל שהשכלת האם גבוהה יותר, למעט עלייה בפער בקרב תלמידים שאימהותיהם בעלות תואר שלישי (ייתכן שהדבר נובע ממיעוט המקרים).

6 ממוצע הציונים של תלמידי כיתות ח בבחינות המיצ"ב באנגלית, תשע"ו (2015/16)

- ככל שהכנסות ההורים גבוהות יותר, הציונים גבוהים יותר, הן בחינוך הערבי הן בחינוך העברי. בכל חמישוני הכנסות ההורים ממוצעי התלמידים בחינוך העברי גבוהים יותר. אולם, פער הציונים הגדול ביותר נמצא ברמות ההכנסה הנמוכות: בחמישון התחתון הפער היה 18 נקודות (64.6 בחינוך העברי לעומת 46.6 בחינוך הערבי), בחמישון השני - 15 נקודות, בחמישון האמצעי - 8.4 נקודות (69.1 בחינוך העברי לעומת 60.7 בחינוך הערבי). לעומת זאת, הפער בנקודות קטן ל-4.8 נקודות בחמישון הרביעי ול-6.3 נקודות בחמישון ההכנסה החמישי והגבוה ביותר (הציון הממוצע הוא 84.5 בחינוך העברי לעומת 78.2 בחינוך הערבי).

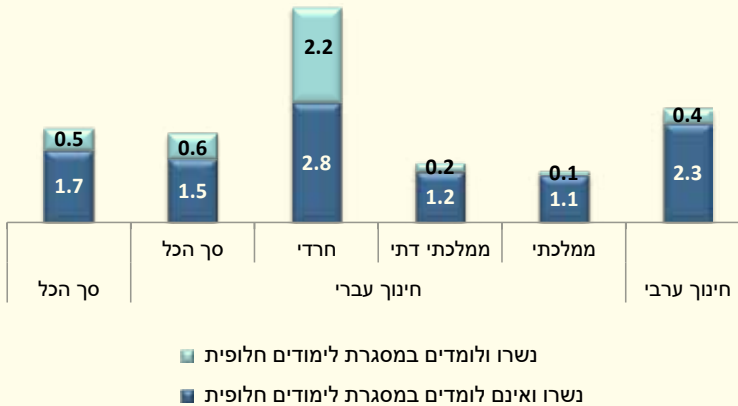

נשירה ממערכת החינוך¹

רמת הנשירה היא מדד להצלחתם או לאי-הצלחתם של התלמידים בלימודים ולהצלחתה של מערכת החינוך להחזיק בתלמידיה. חוק לימוד חובה קובע שכל ילד בישראל חייב להיות במסגרת חינוך עד לסיום כיתה יב. החוק מטיל חובה על הורי הילד לרשום אותו למוסד החינוכי ולדאוג להופעתו הסדירה של הילד ללימודים עד לסיומם.

- מתוך כלל תלמידי כיתות ז-יב במערכת החינוך, 17.3 אלף נשרו¹ במהלך שנת הלימודים תשע"ז ובמעבר לתשע"ח² 13.2 אלף מהתלמידים שנשרו לא עברו למסגרת חלופית. חלקם בקרב כלל תלמידי כיתות ז-יב היה 1.7% (1.5% מתלמידי החינוך העברי לעומת 2.3% מתלמידי החינוך הערבי).
- שיעור הנשירה בקרב החרדים גבוה יחסית (5.0%), אם כי מתוכם שיעור המשתלבים במסגרת לימודים חלופית גבוה אף הוא. שיעור התלמידים החרדים שנשרו ולא השתלבו במוסדות מוכרים גבוה פי שניים ויותר משיעור הקבוצה המקבילה בחינוך הממלכתי ובחינוך הממלכתי-דתי, וגבוה גם מהקבוצה המקבילה בחינוך הערבי.

7 תלמידים בכיתות ז-יב שנשרו ממערכת החינוך של משרד החינוך במהלך שנת הלימודים תשע"ז, ובמעבר לשנת הלימודים תשע"ח (2016/17), לפי מעבר למסגרת לימודית חלופית, מגזר וסיקוח, אחוזים

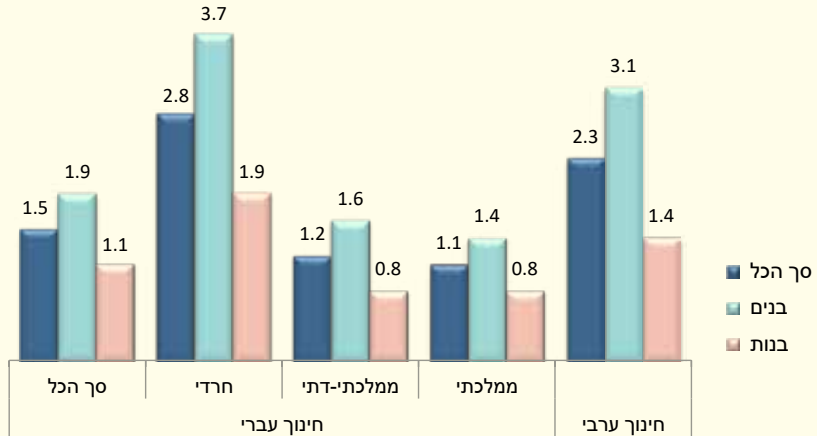

1 תלמיד נחשב לנושר אם עזב את הלימודים במהלך שנת הלימודים תשע"ז (2016/17) או במעבר לשנת הלימודים תשע"ח (2017/18). לא הוגדרו כנושרים: תלמידים שעזבו את הלימודים במהלך שנת הלימודים תשע"ז אך חזרו בתשע"ח, תלמידים שעזבו לימודים ושהו בחו"ל לפחות 100 ימים ברצף וכן תלמידים שעברו מבית ספר אחד לאחר.

2 הנתון הזה כמו גם הנתונים המופיעים בתרשימים 7-8 אינם כוללים תלמידים תושבי ירושלים הערבים, כיוון שישנם מוסדות חינוך רבים במזרח ירושלים שלנביהם אין נתונים זמינים.

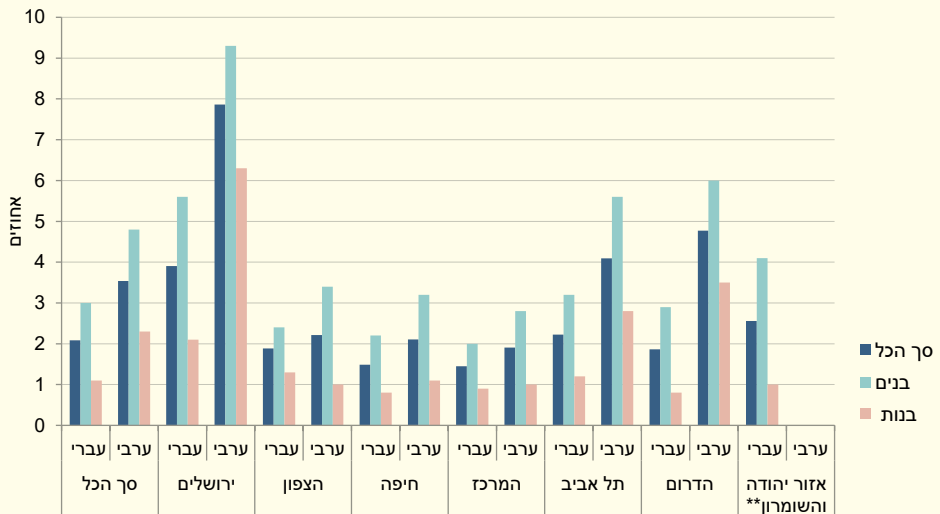
- בחינוך העברי שיעור הנשירה בקרב בנים היה כמעט פי שניים מהשיעור בקרב בנות, ובחינוך הערבי - יותר מפי שניים.

8 תלמידים בכיתות ז-יב שנשרו ממערכת החינוך של משרד החינוך במהלך שנת הלימודים תשע"ז (2016/17) ובמעבר לשנת הלימודים תשע"ח (2017/18), ואינם לומדים במסגרת לימודים חלוטית, לפי מגדר, פיקוח ומין, אחוזים

- האחוז הגדול ביותר של תלמידים שנשרו נמצא במחוז ירושלים, הן בחינוך העברי (3.9%) הן בחינוך הערבי (7.9%), והקטן ביותר - במחוזות המרכז (1.4%-1.9%, בהתאמה) וחיפה (1.5%-2.1%, בהתאמה). בכל המחוזות אחוז הבנים שנשרו גדול מאחוז הבנות שנשרו, הן בחינוך העברי הן בחינוך הערבי.

9 תלמידים* בכיתות ז-יב שנשרו ממערכת החינוך במהלך שנת הלימודים תשע"ז (2016/17) ובמעבר לשנת הלימודים תשע"ח (2017/18), לפי מחוז מגורים ומין - חינוך עברי וחינוך ערבי

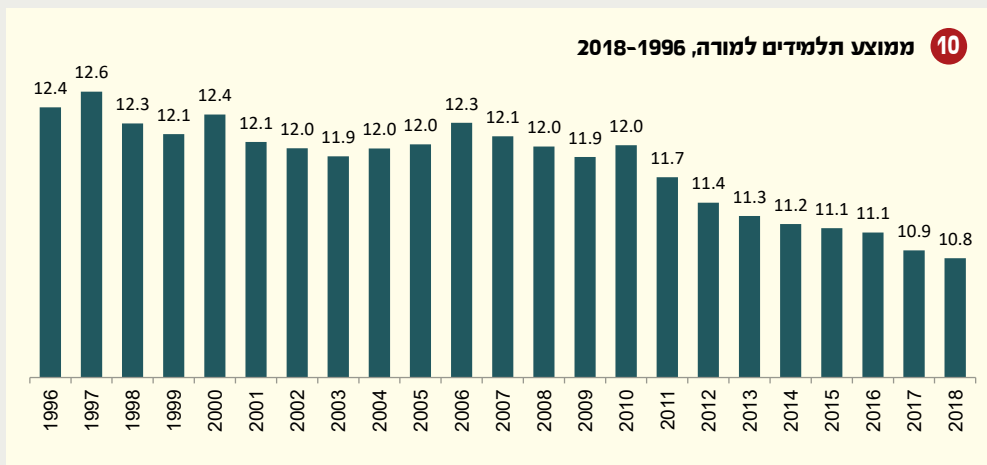
* נתונים מתייחסים לכלל אוכלוסיית התלמידים שהחלו את שנת הלימודים תשע"ז במוסדות שבפיקוח משרד החינוך.
 ** יישובים ישראליים.

עובדי הוראה¹

- בשנת 2018 מספרם של עובדי ההוראה בכלל מערכת החינוך היה כ-175.3 אלף לעומת כ-170 אלף בשנת 2017 (גידול של 3%). בשנים 2011-2018 נוספו למערכת כ-36 אלף עובדי הוראה (גידול של 3.3% בממוצע לשנה).
- מספר שעות העבודה השבועיות של עובדי הוראה ב-2018 היה כ-5.2 מיליון בהשוואה ל-5.1 מיליון ב-2017 (גידול של 2.2%). בשנים 2011-2018, נוספו יותר מ-1.6 מיליון שעות עבודה (גידול של 5.6% בממוצע לשנה).
- בעשור האחרון יושמו שתי רפורמות שכר מקיפות לעובדי ההוראה במערכת החינוך בישראל.² הרפורמות הללו הגדילו מצד אחד את שכרם של עובדי ההוראה ומצד שני את היקף משרתם.

ממוצע תלמידים למורה ולמשרת הוראה

- במהלך השנים 1996-2018 הגידול במספר המורים במערכת החינוך בישראל היה גבוה יותר מהגידול במספר התלמידים. כתוצאה מכך, המספר הממוצע של תלמידים למורה ירד בכ-13% - מ-12.4 תלמידים למורה ב-1996 ל-10.8 ב-2018.

- היחס בין מספר התלמידים לבין משרות הוראה בשנת 2015 עמד על 15 תלמידים למשרת הוראה בחינוך היסודי (בדומה לממוצע ה-OECD) ועל 11 תלמידים למשרת הוראה בחינוך העל-יסודי (לעומת 13 בממוצע ה-OECD).

1 עובדי הוראה בחינוך הקדם-יסודי, היסודי, חטיבות הביניים והחטיבות העליונות, לא כולל נגנות בחינוך המוכר שאינם רשמי ומורים במוסדות פטור (תלמודי תורה).

2 רפורמת "אופק חדש" ב-2008 - לעובדי הוראה בחינוך הקדם-יסודי, בחינוך היסודי ובחטיבות הביניים, ורפורמת "עוז לתמורה" ב-2012 - לעובדי הוראה בחטיבות העליונות.

גיל עובדי ההוראה

- אחוז המורים בנייל 50 ומעלה עלה מכ-15% ב-1996 לכ-28% ב-2010 ומאז הוא יציב. במקביל אחוז המורים הצעירים (עד גיל 29) נמצא במגמת ירידה מכ-18% ב-1996 לכ-11% ב-2018.
- בשנת 2015 26% מהמורים בישראל היו בני 50 ומעלה ו-62% היו בגילי הביניים - 30-49 (לעומת ממוצע של 35% ו-54%, בהתאמה במדינות ה-OECD).

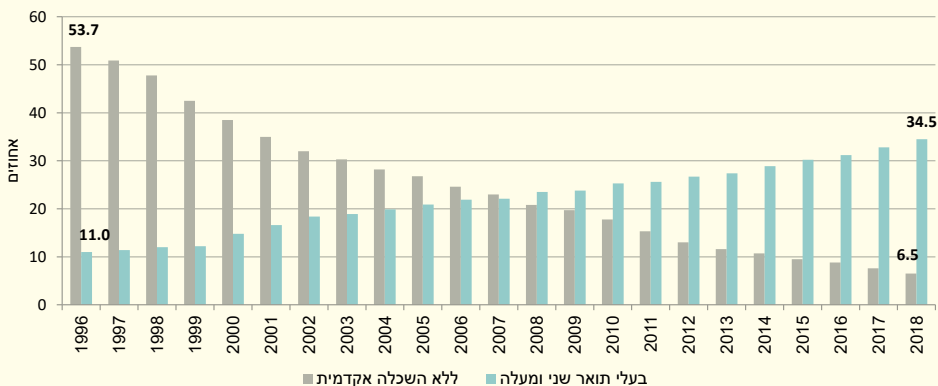
11 עובדי הוראה בישראל לפי קבוצת גיל, 1996-2018

רמת ההשכלה של עובדי ההוראה

- במהלך השנים 1996-2018, עלתה רמת ההשכלה של עובדי ההוראה בישראל, ולמרביתם יש לפחות תואר אקדמי ראשון.² בשנת 1996 רק לכ-11% מעובדי ההוראה היה תואר שני, ואילו ב-2018 הגיע האחוז לכ-35%. במקביל אחוז המורים ללא השכלה אקדמית ירד מכ-54% ב-1996 לכ-7% בלבד ב-2018.

12 רמת ההשכלה של עובדי ההוראה, 1996-2018

1 רמת ההשכלה נמדדת לפי דרגות השכר, כולל דרגות שכר שוות ערך לדרגות שכר אקדמיות.
2 בשנת 2018 ליותר מ-91% מעובדי ההוראה הייתה השכלה אקדמית.

חינוך על-תיכון (לא אקדמי)

לימודים על-תיכוניים נמשכים בדרך כלל כשנתיים בהיקף מלא. תנאי הקבלה הם תעודת בגרות או השכלה תיכונית מלאה (12 שנות לימוד או 11 שנות לימוד ומכינה). לימודים אלו מתמקדים במיומנויות מעשיות, טכניות או מקצועיות לצורך השתלבות ישירה בשוק העבודה.

- בשנת תשע"ח (2017/18) למדו בחינוך העל-תיכון (לא-אקדמי) 59.1 אלף תלמידים.
- 35.6% מהתלמידים שלמדו בחינוך על-תיכון בשנת תשע"ח היו תלמידים להוראה¹ ו-63.7% - תלמידים להנדסאות, טכנאות ודומיהן.
- 48.9% מהתלמידים בחינוך על-תיכון בשנה זו היו נשים, 86.9% מתלמידי ההוראה לעומת 27.3% נשים בלבד בתחום הנדסאות, טכנאות ודומיהן.
- בשנת הלימודים תשע"ח (2017/18) מתוך 37.7 אלף התלמידים שלמדו הנדסאות, טכנאות ודומיהן, 86% למדו במוסדות של מה"ט² המציעים מסלולי לימוד לתעודת הנדסאי וטכנאי מוסמך.
- מתוך 32.4 אלף התלמידים להנדסאות וטכנאות במוסדות מה"ט בתשע"ח, 71.7% היו גברים. 53.9% מהתלמידים היו בני 25 ומעלה (לעומת 16.4% מתלמידי הוראה בקבוצת גיל זו).
- רוב התלמידים במה"ט למדו בתשע"ח לתעודת הנדסאי. מתוך התלמידים שהחלו ללמוד בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13), שיעור הזכאים לתעודת הנדסאי עד חמש שנים לאחר תחילת הלימודים עמד על 43.1% - 47% מהיהודים ו-32.6% מהערבים. אחוז הזכאות בקרב נשים היה גבוה יותר מאשר בקרב גברים (48.2% לעומת 41.3%, בהתאמה).

1 יצוין כי רוב הסטודנטים לחינוך והכשרה להוראה לומדים לקראת תעודה אקדמית. לדוגמה, בשנת תשע"ז (2016/17) למדו באוניברסיטאות, במכללות האקדמיות ובמכללות האקדמיות לחינוך 50.4 אלף סטודנטים לקראת תואר ראשון, שני, שלישי או לימודי תעודה בחינוך והכשרה להוראה, לעומת 20.7 אלף סטודנטים להוראה בחינוך על-תיכון.

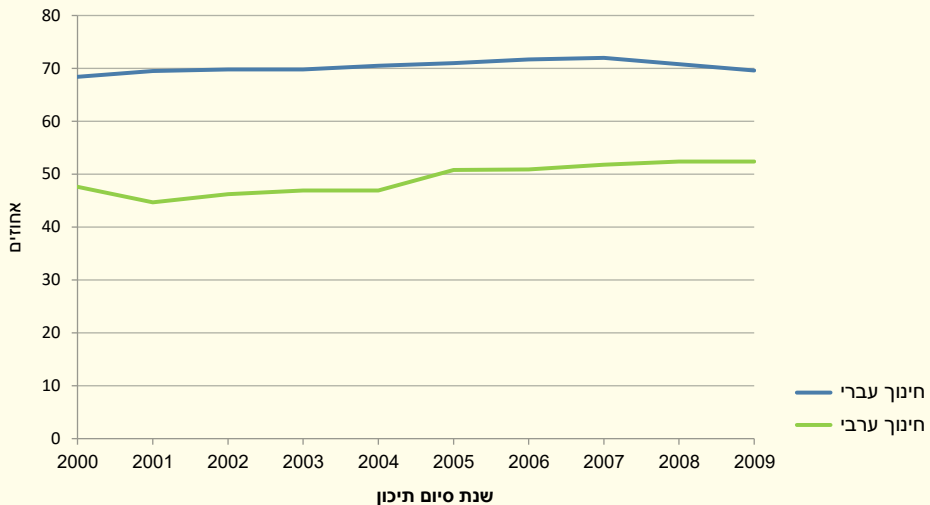
2 המכון הממשלתי להכשרה בטכנולוגיה ומדע של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

השכלה גבוהה

המשך ללימודים גבוהים (תואר ראשון)

- בשנים האחרונות חלה עלייה מתונה באחוז מסיימי התיכון שהמשיכו ללימודים גבוהים (תואר ראשון) בתוך שמונה שנים מסיום התיכון, מ-41.8% ממסיימי התיכון בשנת 1993 שהמשיכו ללימודים גבוהים ל-45.5% מהמסיימים ב-2009.
- בקרב מסיימי תיכון בשנת 2009 נמצא פער גדול בין החינוך העברי לחינוך הערבי באחוז הזכאים לתעודת בגרות שהמשיכו ללימודים גבוהים (69.6% לעומת 52.4%, בהתאמה). עם זאת, בהשוואה למחזורים קודמים הפער הצטמצם.

13 המשך ללימודים גבוהים של מסיימי תיכון בתוך שמונה שנים מסיום לימודיהם התיכוניים (מעקב עד 2017) לפי שנת סיום התיכון - 2009-2000, חינוך עברי וחינוך ערבי

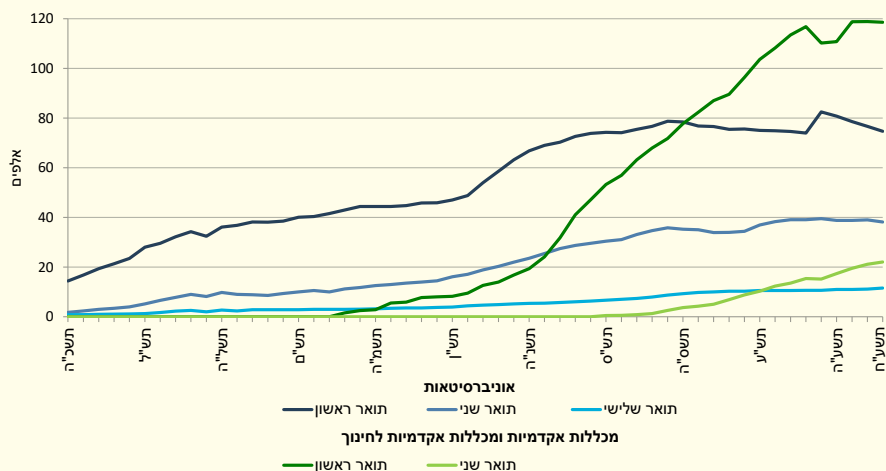

סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה

- בשנת תשי"א (1950/51) למדו 2.8 אלף סטודנטים בשני מוסדות אקדמיים שהיו קיימים אז בישראל - האוניברסיטה העברית והטכניון העברי. בשנת תשע"ח (2017/18) למדו 314.5 אלף סטודנטים (כולל 47.7 אלף סטודנטים שלמדו באוניברסיטה הפתוחה) ב-63 מוסדות להשכלה גבוהה, מהם 9 אוניברסיטאות, 32 מכללות אקדמיות ו-21 מכללות אקדמיות לחינוך.
- בשנות ה-90 ובעשור הראשון של שנות ה-2000 נוספו מכללות אקדמיות רבות, ומאז חל גידול של פי 14.5 לערך במספר הסטודנטים הלומדים בהן. מספרם (כולל במכללות האקדמיות לחינוך) עלה מכ-9.6 אלף בתחילת שנות ה-90 ל-141 אלף בתשע"ח (2017/18).

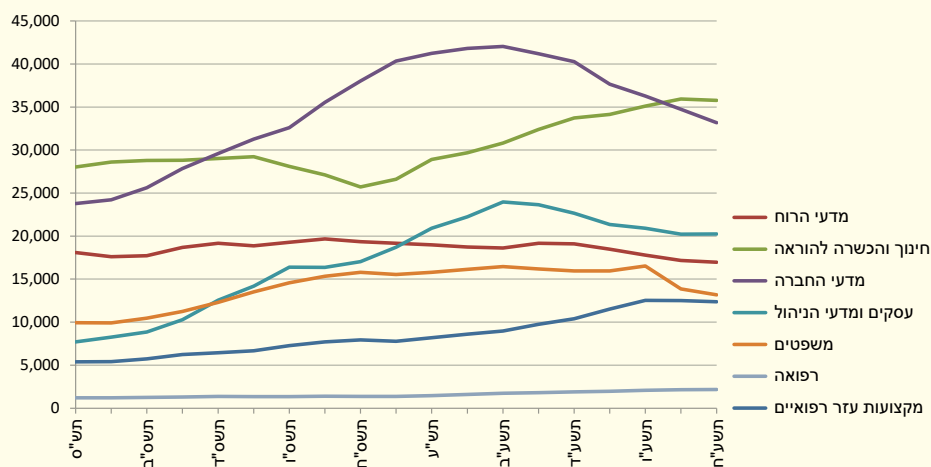
- מתוך 266.8 אלף הסטודנטים שלמדו בתשע"ח באוניברסיטאות, במכללות האקדמיות ובמכללות האקדמיות לחינוך (לא כולל האוניברסיטה הפתוחה), 72.5% (אלף 193.4) למדו לקראת תואר ראשון, 22.6% (אלף 60.3) למדו לקראת תואר שני ו-4.3% (אלף 11.6) למדו לקראת תואר שלישי. היתר למדו לקראת תעודה אקדמית (כגון תעודת הוראה, תעודה בתרגום).

14 סטודנטים באוניברסיטאות, במכללות אקדמיות ובמכללות אקדמיות לחינוך, לפי תואר, תשכ"ה-תשע"ח (1964/65-2017/18)

- בשנים תש"ס-תשע"ח (1999/00-2017/18) עלה מספר הסטודנטים לתואר ראשון בכל תחומי הלימוד, פרט לתחום מדעי הרוח שבו ירד מספר הסטודנטים ב-6%. במספר הסטודנטים בתחום מדעי החברה חלה עלייה של 39%. בתחומים עסקים ומדעי הניהול וכן מקצועות עזר רפואיים חל גידול ניכר במספר הסטודנטים (163% ו-130%, בהתאמה).

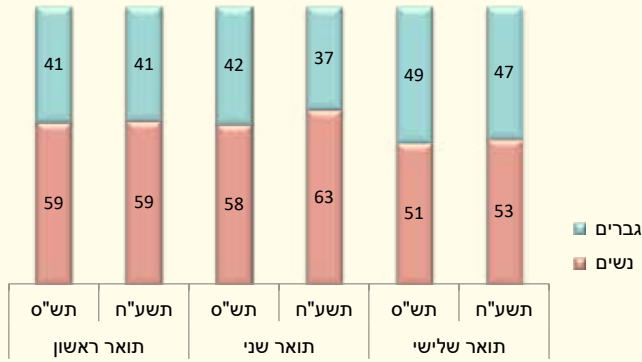
15 מספר סטודנטים לתואר ראשון במוסדות להשכלה הגבוהה לפי תחום לימוד, תש"ס-תשע"ח (1999/00-2017/18)

נשים בהשכלה הגבוהה

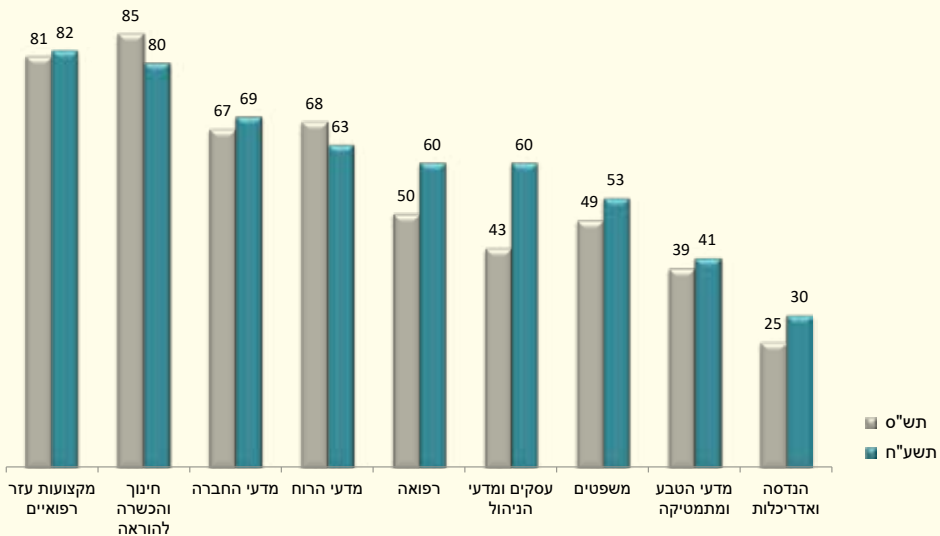
- הנשים היו רוב מקרב הסטודנטים בכל התארים בכל בשנת תש"ס (1999/00) הן בשנת תשע"ח (2017/18). על כל סטודנט אחד לתואר ראשון היו 1.4 סטודנטיות, ותופעה זו הייתה יציבה לאורך השנים. לעומת זאת, בתואר שני חלה עלייה בחלקן היחסי (מ-58% בתש"ס ל-62.7% בתשע"ח). על כל סטודנט אחד לתואר שני היו 1.6 סטודנטיות.

16 אחוז סטודנטים לפי מין ותואר בתש"ס ובתשע"ח (1999/00 ו-2017/18)

- הבדלים גדולים בין גברים לנשים נמצאו בתחומים הנלמדים לתואר ראשון. בתחומים מסוימים, כמו מקצועות עזר רפואיים, נשים היו הרוב, ואילו בתחומים אחרים כמו הנדסה ואדריכלות הן היו במיעוט. עם זאת, בתרשים הבא אפשר לראות כי בשנים תש"ס-תשע"ח (1999/00-2017/18) חלו שינויים בתחומי הלימוד שנשים בחרו ללמוד. בתחומים עסקיים ומדעי הניהול, הנדסה ואדריכלות, מדעי החברה, משפטים ומדעי הטבע ומתמטיקה חלה עלייה באחוז הנשים. לעומת זאת, בתחומים חינוך והכשרה להוראה ומדעי הרוח חלה ירידה.

17 אחוז סטודנטיות לתואר ראשון לפי תחום לימוד בתש"ס ובתשע"ח (1999/00 ו-2017/18)

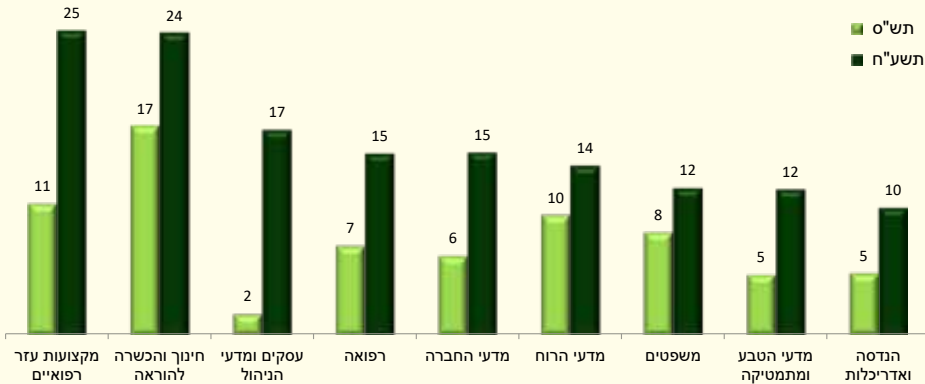

סטודנטים ערבים

- בשנים תש"ס-תשע"ח (1999/00-2017/18) עלה מספר הסטודנטים הערבים פי שלושה, מ-14.0 אלף ל-42.9 אלף.
- חלקם היחסי של הסטודנטים הערבים מכלל הסטודנטים בהשכלה הגבוהה כמעט הכפיל את עצמו מ-8.3% בתש"ס ל-16% בתשע"ח.
- חלקם של הסטודנטים הערבים גבוה מחלקם של הסטודנטים היהודים והאחרים¹ בתחומים מסוימים כמו מקצועות עזר רפואיים וחינוך והכשרה להוראה, ונמוך יותר בתחומים אחרים כמו הנדסה ואדריכלות ומדעי הטבע ומתמטיקה.
- בכל תחומי הלימוד עלה חלקם היחסי של הסטודנטים הערבים מכלל הסטודנטים ובמיוחד בתחומים עסקים ומדעי הניהול, מדעי הטבע ומתמטיקה, רפואה, מקצועות עזר רפואיים ומדעי החברה.

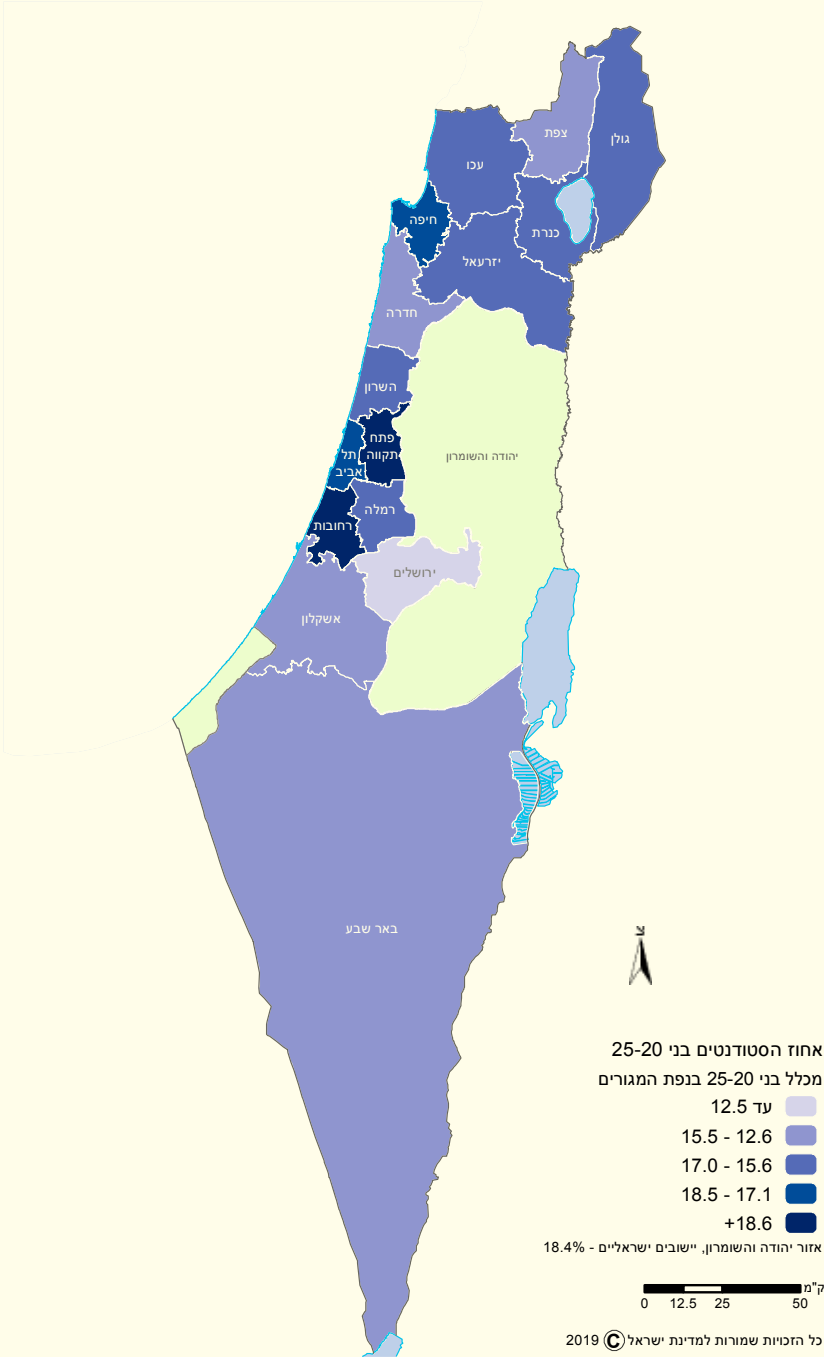
18 אחוז הסטודנטים הערבים מכלל הסטודנטים לפי תחום לימוד בתש"ס ובתשע"ח (2017/18 ו-1999/00)

סטודנטים לתואר ראשון לפי נפת מגורים

- בשנת תשע"ז (2016/17) אחוז הסטודנטים הלומדים לקראת תואר אקדמי² מכלל בני 20-25 היה 16.0%. ואולם, נמצאו הבדלים משמעותיים בין אזורים שונים בארץ; בנפת ירושלים היה אחוז הסטודנטים 10.2%, ואילו בנפת פתח תקווה היה האחוז 20.9% (ראו מפה).

1 אחרים הם נוצרים לא-ערבים, בני דתות אחרות וחסרי סיווג דת לפי הרישום במרשם האוכלוסין.
 2 תואר ראשון, תואר שני ותואר שלישי (כולל M.D.).
 לא כולל האוניברסיטה הפתוחה.

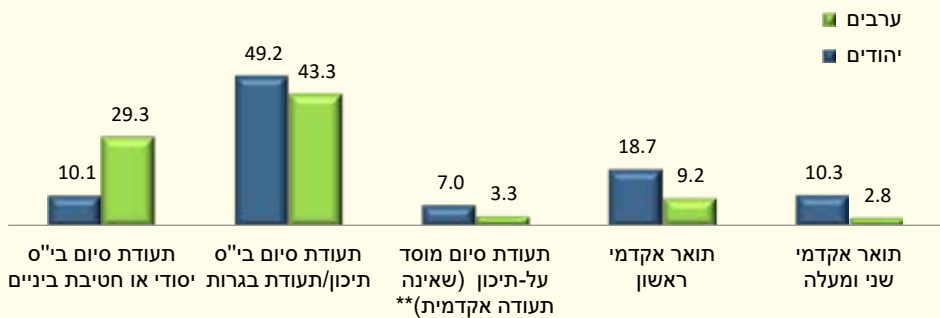
רמת ההשכלה של האוכלוסייה, מיומנויות ותעסוקה

נתוני מרשם ההשכלה

מרשם ההשכלה מבוסס על נתונים מנהליים על השכלה בארץ או בחו"ל המתקבלים באגף חינוך בלמ"ס ממקורות שונים כמו משרד החינוך, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ומוסדות להשכלה גבוהה, ועל נתונים מסקרים ומדיווח אישי של האוכלוסייה הבוגרת. אחד ממדדי ההשכלה המחושבים במרשם ההשכלה הוא "התעודה הגבוהה ביותר" שאדם קיבל.

- לפי נתוני מרשם ההשכלה לשנת 2016, התעודה הגבוהה ביותר שקיבלו 15.3% מהערבים בגילי 20-65 היא תעודת השכלה אקדמית או על-תיכונית, לעומת 36% מהיהודים.

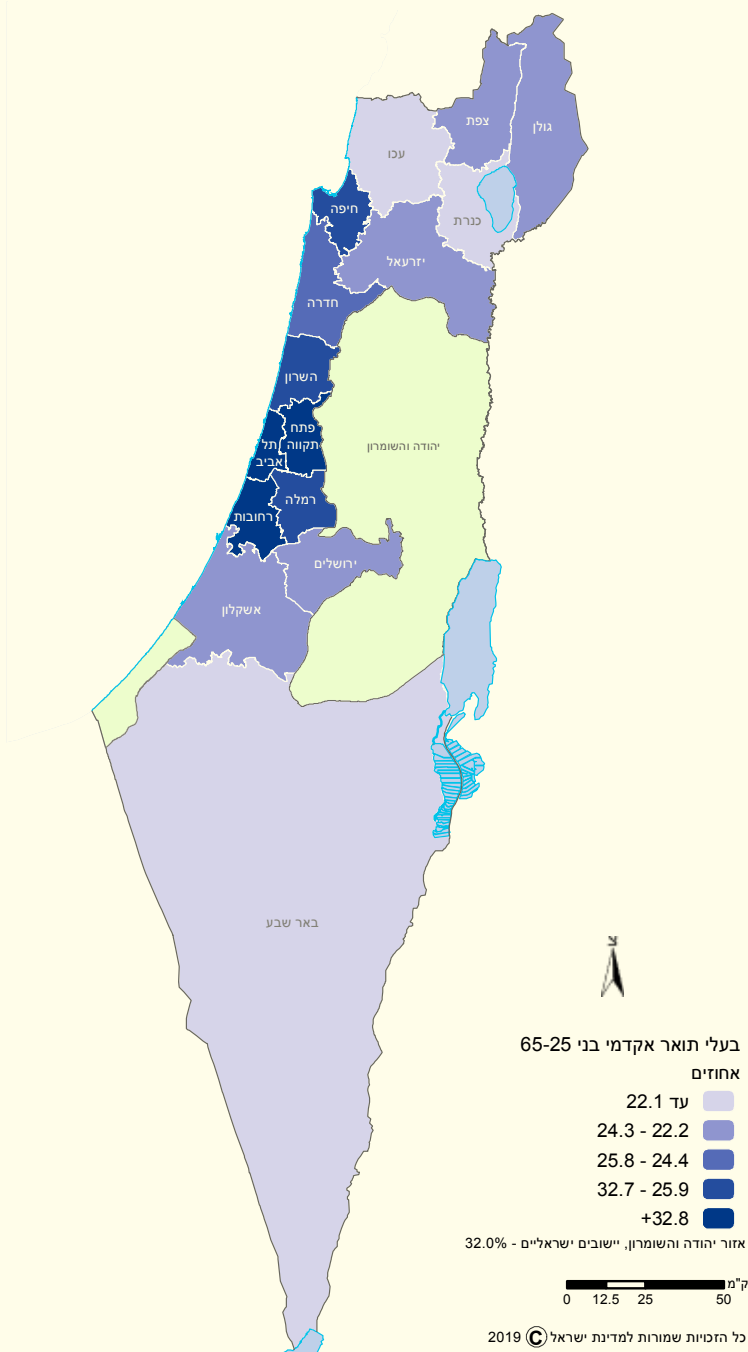
20 בני 20-65 לפי התעודה הגבוהה ביותר שקיבלו, אחוז מתוך כל קבוצת אוכלוסייה, * 2016

* לפי מרשם השכלה גבוהה הכולל נתונים על 95.2% מהיהודים ו-87.9% מהערבים.

** במדד "התעודה הגבוהה ביותר" במרשם ההשכלה אדם מוגדר כבעל השכלה על-תיכונית לא אקדמית אם מסלול הלימודים שעשה עומד בהגדרות בין-לאומיות של דרג 5 בסיווג ISCED 2011: למידה בהיקף מלא במשך שנתים במוסד הדורש כתנאי קבלה סיום מוצלח של תיכון. הגדרה זו שונה מההגדרה בסקר כוח אדם ובמפקד האוכלוסין של הלמ"ס, המתייחסת ללמידה בהיקף של שנה אחת לפחות (ללא ציון היקף הלימודים), וללא התניית הקבלה ללימודים בסיום מוצלח של תיכון.

- על פי מרשם ההשכלה, בשנת 2016 אחוז בני 25-65 בעלי השכלה אקדמית באוכלוסיית ישראל עמד על 29%. נמצאו הבדלים משמעותיים באחוזי האקדמאים בין האזורים הגאוגרפיים השונים. בנפות פתח תקווה ותל אביב נמצאו האחוזים הגבוהים ביותר - 38.3% ו-35.0%, בהתאמה. לעומת זאת, בנפות כנרת ובאר שבע נמצאו האחוזים הנמוכים ביותר - 21.3% בכל אחת מהן.

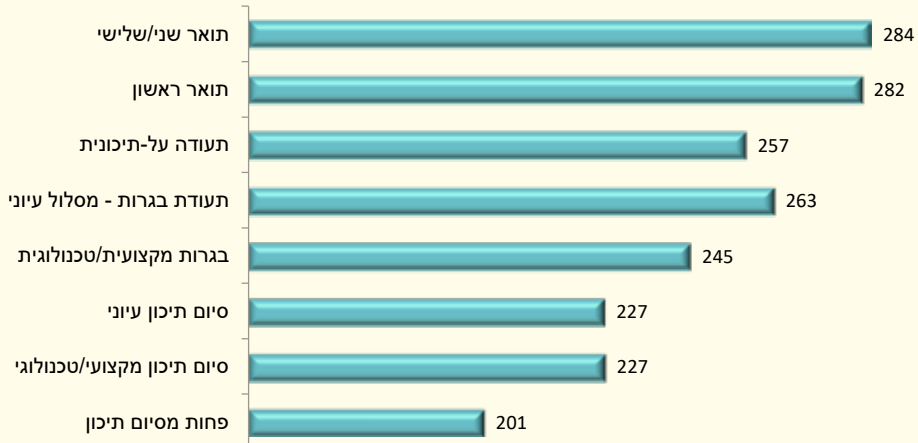
השכלה ומיומנות קריאה על פי סקר מיומנויות בוגרים

סקר המיומנויות (PIAAC)¹ הוא סקר בין-לאומי שעורך ארגון ה-OECD ביותר מ-30 מדינות. הסקר בודק את רמת המיומנות של בוגרים (מגיל 16 עד 65) במיומנויות היסוד: אוריינות קריאה, אוריינות מתמטית ופתרון בעיות בסביבה מתקשבת. הסקר נועד למדוד באופן ישיר את רמת המיומנויות של בוגרים בתחומים האלה וכיצד הם משתמשים בהן במקום העבודה ובבית.

- כל מיומנות נמדדה באמצעות סולם ציונים רציף בין 0 ל-500. ישראל ממוקמת מתחת לממוצע ה-OECD בכל אחת משלוש המיומנויות שנמדדו בסקר. הציון הממוצע באוריינות קריאה בישראל היה 255 נקודות, לעומת ממוצע OECD של 268 נקודות. הממוצע באוריינות מתמטית בישראל היה 251 נקודות, לעומת ממוצע OECD של 263 נקודות. בפתרון בעיות בסביבה מתקשבת, שיעור האוכלוסייה בשתי רמות המיומנות העליונות (מתוך ארבע רמות) בישראל היה 27%, לעומת ממוצע ה-OECD שעמד על 31%.
- לרמת ההשכלה (כפי שהיא נמדדת בתעודה הגבוהה ביותר שקיבל אדם) יש קשר הדוק לכל אחת מהמיומנויות הנמדדות. כך למשל, אוריינות הקריאה גבוהה יותר ככל שעולה רמת ההשכלה. הציון הממוצע באוריינות קריאה של בעלי רמת השכלה נמוכה (פחות מסיום תיכון) עמד על 201, לעומת 284 בקרב בעלי רמת השכלה גבוהה (בעלי תואר שני ושלישי).

22 ציון ממוצע באוריינות קריאה לפי התעודה הגבוהה ביותר, 2014-2015

בני 25-65

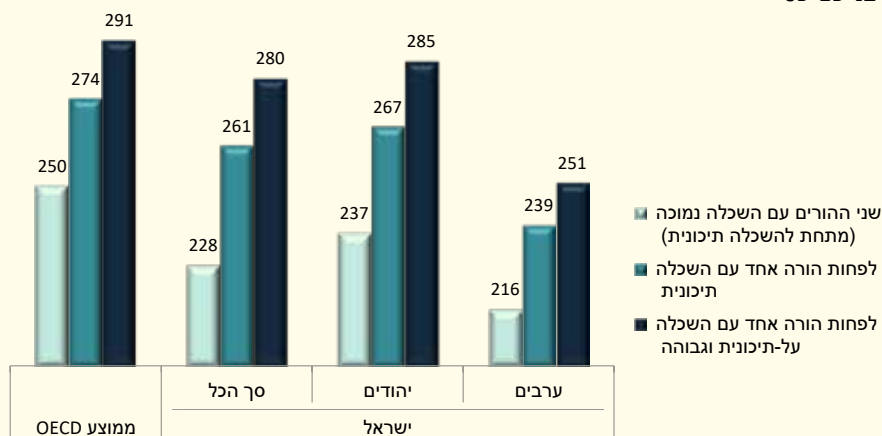

¹ סקר המיומנויות תוכנן לסייע לממשלות לבחון את ההשפעה שיש למיומנויות אלו על היבטים כלכליים וחברתיים שונים; להעריך את מערכות החינוך וההכשרה המקצועית, וכן לזהות היכן אפשר לצמצם פערים במיומנויות חשובות. מכיון שמיומנויות אלו הן נרכשות, אפשר להשפיע עליהן באמצעות מדיניות. ישראל השתתפה לראשונה בסקר בסבב השני של הסקר (2014-2015). הסקר הועבר בישראל בעברית ובערבית, וניתנה אפשרות לענות גם ברוסית. בישראל בוצע המיזם באמצעות הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשיתוף פעולה עם רמ"ה (הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך). שותפים נוספים שתמכו במחקר בישראל היו משרד הכלכלה, משרד החינוך, בנק ישראל, המועצה להשכלה גבוהה ומשרד האוצר.

- גם השכלת הוריהם של המשיבים נמצאה בקשר חיובי עם המיומנויות שנבדקו. הציון הממוצע באוריינות קריאה בקרב משיבים שהוריהם בעלי רמת השכלה נמוכה, נמוך במובהק מהציון של אלה שהוריהם בעלי השכלה גבוהה (228 ו-280, בהתאמה). דפוס זה ניכר הן בקרב יהודים, הן בקרב ערבים והן במדינות ה-OECD.
- הציון הממוצע באוריינות קריאה של משיבים שלפחות אחד מהוריהם הייתה השכלה על-תיכונית או גבוהה בישראל היה נמוך מממוצע ה-OECD. אולם הפער הגדול ביותר בין ישראל ובין ממוצע ה-OECD הוא בין ציוני אוריינות הקריאה של אלה שלשני הוריהם אין השכלה תיכונית: 228 נקודות בישראל לעומת 250 בממוצע ה-OECD.
- בקרב ערבים, הציון שקיבל אדם שלפחות אחד מהוריו הוא בעל השכלה גבוהה, דומה לזה של אדם ששני הוריו הם בעלי השכלה נמוכה בממוצע מדינות ה-OECD (251 ו-216, בהתאמה).

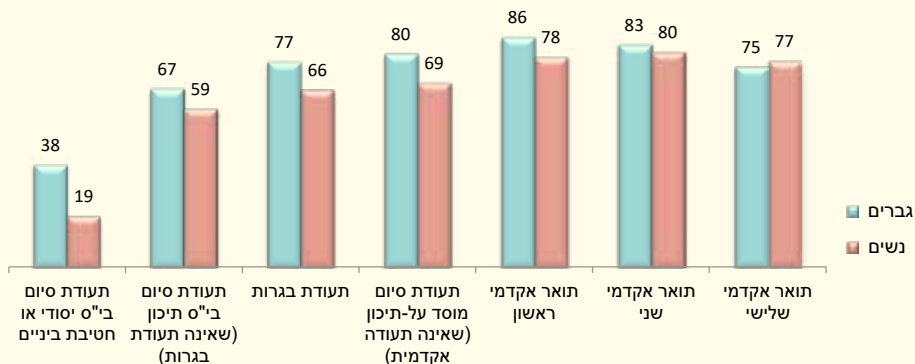
23 ציון ממוצע באוריינות קריאה לפי קבוצת אוכלוסייה ורמת ההשכלה של ההורים, 2014-2015

בני 25-65

- התרשים הבא מציג את הקשר החיובי בין שיעור ההשתתפות בכוח העבודה לבין רמת ההשכלה של האוכלוסייה כפי שהיא נמדדת באמצעות התעודה הגבוהה ביותר שקיבלו. אחוז הנשים המשתתפות בכוח העבודה נמוך בדרך כלל מאחוז הגברים גם אם רמת ההשכלה שלהן זהה או גבוהה יותר. כך, שיעור ההשתתפות של נשים בעלות תואר שני (80%) זהה לשיעור של גברים בעלי תעודת סיום מוסד על-תיכון (שאינה תעודה אקדמית) בלבד, ושיעור ההשתתפות של נשים בעלות תואר אקדמי שלישי זהה לשיעור ההשתתפות של גברים בעלי תעודת בגרות בלבד.

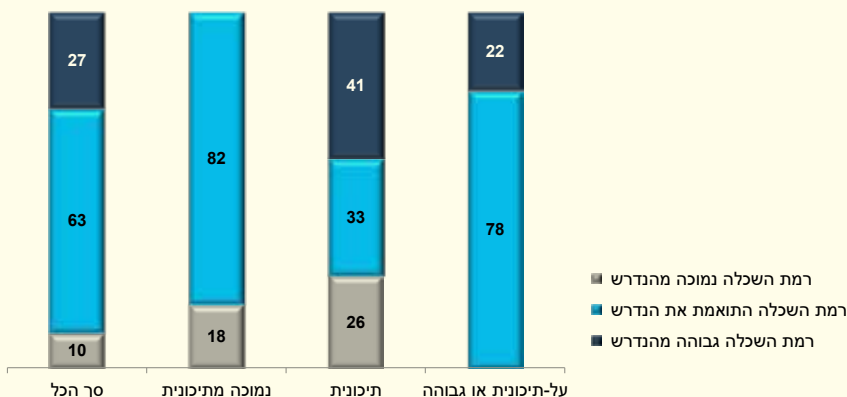
24 אחוז בני 15 ומעלה המשתתפים בכוח העבודה, לפי התעודה הגבוהה ביותר שקיבלו ומין, 2017

מקור: סקר כוח אדם

- סקר מיומנויות בוגרים בישראל מאפשר לבחון גם את מידת ההלימה בין רמת ההשכלה של מועסקים לרמת ההשכלה הנדרשת כדי להתקבל למשרתם. לפי ממצאי הסקר, אחוז העובדים במשרות התואמות את רמת ההשכלה שלהם היה גבוה יותר בקרב מועסקים בעלי רמת השכלה על-תיכונית או גבוהה (78%) ובקרב בעלי רמת השכלה נמוכה מתיכונית (82%), מהאחוז בקרב מועסקים בעלי רמת השכלה תיכונית (33%). 41% מהמועסקים בעלי השכלה תיכונית היו בעלי השכלה גבוהה מהנדרש למשרה, לעומת 22% בלבד מבעלי השכלה על-תיכונית או גבוהה.

25 מידת ההלימה בין רמת ההשכלה של מועסקים לרמת ההשכלה הנדרשת כדי להתקבל לעבודתם כיום, לפי רמת השכלה, אחוזים, 2014-2015

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

אתר אינטרנט: www.cbs.gov.il

המרכז למידע סטטיסטי

רחוב כנפי נשרים 66, פינת רחוב בקי
ת"ד 34525, ירושלים, מיקוד 9134401
טל' 02-6592666 פקס 02-6521340
דוא"ל: info@cbs.gov.il

לפניות של משתתפים בסקרי הלמ"ס

טל' 1-800-210-290
דוא"ל: skarim-lamas@cbs.gov.il

חינוך והשכלה בישראל

כתיבה (לפי סדר אלף-ביתי): מירי אלון, אפרת אליחי, סופי ארצב, אורית בראני, יוסף גידיניאן, רומן זילברשלג, דלית כהן-לרנר, אינה ליטבק, סילביה ליפלבסקי, אסנת לנדאו, דוד מעגן, איריס אביגיל מתתיהו, יעל נוריאל, אורי נפתלוביץ', מיכל סלנסקי, חיים פורטנוי, עליזה קרובי, אביאל קרנצלר, מתן שוקרון, נעמה שטיינברג, חגית שריד | כרטוגרפיה: אורן רז
עורכת סדרת סטטיסטיקה: חגית אנסבכר
עיצוב: סקורפיו 88 | תמוז תשע"ט, יולי 2019